

Reforma WPR

– propozycje Komisji Europejskiej

To, jak w perspektywie finansowej Unii Europejskiej w latach 2014-2020 zmieni się jej Wspólna Polityka Rolna, interesuje obecnie nie tylko rolników. Bo przecież te zmiany odczują również konsumenci, czyli całe europejskie społeczeństwo. Dodatkowo zainteresowanie to zwiększają: kryzys finansowy w krajach UE, postępująca globalizacja gospodarki oraz szybko rosnący w świecie popyt na żywność. Nieobojętne jest też to, co dzieje się w ostatnich latach w przyrodzie, czyli pogarszające się wraz ze stopniowym ocieplaniem się klimatu warunki do produkcji rolnej.

Akualnie przedmiotem debaty, czy raczej powszechnej krytyki w krajach UE są przedstawione w październiku ub. roku propozycje Unii Europejskiej, które zdaniem większości jej członków są w istocie „podchodami” do reformy i z rzetelną, tj. taką jakiej oczekiwano, reformą WPR niewiele mają wspólnego.

Rolnicy większości krajów UE mieli nadzieję, że nowa Wspólna Polityka Rolna przyczyni się do wzrostu konkurencyjności europejskiego rolnictwa i w ten sposób przyczyni się do poprawy żywienia na całym świecie. Na to właśnie czeka nie tylko miliard głodujących obecnie mieszkańców globu, ale zwiększenia produkcji żywności będą oczekiwać także ci, co się do 2050 roku urodzą. Do tego czasu, zdaniem specjalistów, popyt na żywność wzrośnie na świecie o 70 proc. Oczywiście, by udział europejskiego rolnictwa w wyżywieniu ludności globu mógł wzrosnąć, musi ono być konkurencyjne i takie też były oczekiwania, co do kierunków reformy WPR. Drugim powszechnym postulatem było zrównanie płatności bezpośrednich w poszczególnych krajach UE, trzecie żądanie dotyczyło uproszczenia obecnej, nadto skomplikowanej polityki wspierania produkcji rolnej, co prowadziłoby także do zmniejszenia jej nieuzasadnionych wydatków.

Tymczasem w przedstawionym w październiku ubiegłego roku projekcie reformy WPR, Komisja Europejska proponuje w istocie dość nieznaczne spłaszczenie obecnych różnic w płatnościach, między po-

szczególnymi krajami, a także niewielkie uproszczenia w płatnościach dla drobnych producentów rolnych, w zamian, oferuje wyłączenie z produkcji rolnej 7 proc. użytkowanych obecnie przez rolników.

Polskie stanowisko

Polska – stwierdza podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Tadeusz Nalewajk – opowiadała się za tym, aby unijna polityka rolna sprzyjała rozwojowi rolnictwa w całej Wspólnocie, czemu służyłoby lepsze, niż dotąd powiązanie alokacji budżetu z zadaniami stojącymi przed WPR, ujednoczenie we wszystkich krajach członkowskich instrumentów wsparcia rolnictwa oraz przyjęcie prostych i zrozumiałych rozwiązań dla beneficjentów i dla podatników.

Mówiąc inaczej, Polska opowiada się za odejściem od płatności, których wysokość oparta jest na historycznych poziomach produkcji rolnej, czyli za zrównaniem płatności bezpośrednich w poszczególnych krajach.

Polska opowiada się za możliwością dalszego stosowania uproszczonego systemu jednolitej płatności obszarowej SAPS, gdyż jest on prosty i efektywny, i – co równie istotne – sprawdzil się w praktyce.

Przy okazji dyskusji dotyczącej o zrównanie płatności bezpośrednich dla rolników poszczególnych państw UE, warto zauważyć, że ogólne wsparcie dla rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce nie jest szczególnie dyskryminujące, gdyż nasz kraj jest jednocześnie największym beneficjentem unijnych środków tzw. filara II, które są przeznaczone właśnie na rozwój wsi. W re-

zultacie pod względem wysokości połączonych płatności z filara I i II polska wieś i polscy rolnicy otrzymują, w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych, mniej więcej tyle samo, co rolnicy Francji i Irlandii i tylko niewiele, mniej niż rolnicy Danii i Niemiec, a więcej niż rolnicy Wielkiej Brytanii, Hiszpanii czy Litwy.

Kilka liczb

W poprzednich latach wsparcie dla rolnictwa z budżetu UE stale rosło. Tym razem, z uwagi na kryzys finansowy Unii Europejskiej zakłada się, że w latach 2014-2020 utrzyma się ono na stałym poziomie wydatków z 2013 r. Na płatności bezpośrednie i wydatki rynkowe (filary I) przewiduje się 317,2 mld euro, zaś na rozwój obszarów wiejskich (filary II) – 101,2 mld euro. Ponadto 17,1 mld euro proponuje Komisja Europejska przeznaczyć na fundusze dodatkowe. Wykorzysta się je na bezpieczeństwo żywności, na pomoc dla najsłabszej ludności UE, na rezerwy, która przyda się w razie wystąpienia kryzysu w sektorze rolnictwa, na europejski fundusz dostosowania rolnictwa UE do globalizacji, a także na badania i innowacje w dziedzinie bezpieczeństwa żywnościowego, biogospodarki oraz zrównoważonego rolnictwa. W sumie wydatki na Wspólną Politykę Rolną szacowane są na ok. 435,5 mld euro.

Założenia reformy WPR w kontekście płatności bezpośrednich są dla polskiego rolnictwa w miarę korzystne. Średnia stawka płatności bezpośrednich na 1 ha wzrosła by u nas ze 197 euro obecnie do 221 euro w 2019 roku, nadal byłaby jednak niższa, niż dla Holandii (440 euro), Belgii (401 euro) czy Danii (342 euro), wyższa byłaby natomiast, niż na Łotwie (141 euro) czy w Rumunii (197 euro na 1 ha).

W następstwie reformy wyższe niż obecnie płatności bezpośrednie otrzymaliby rolnicy Łotwy, Estonii, Litwy, a także m.in. rolnicy Rumunii, Portugalii, Słowacji, Polski, Wielkiej Brytanii, zmniejszono by je natomiast m.in. dla rolników Holandii, Belgii, Francji, Włoch, Niemiec.

Równie dużo sprzeciwów wywołuje projekt wspomnianego „zazielenienia”, czyli m.in. obowiązku wyłączenia

z użytkowania 7 proc. rolniczych gruntów i przeznaczenia ich na „powierzchnię ekologicznej kompensacji”. Zgodnie z propozycjami KE towarzyszyć temu powinna dywersyfikacja upraw, czyli obsiewanie gruntów ornych, co najmniej trzema rodzajami roślin, a także utrzymywanie istniejących dotąd trwałych użytków zielonych. Obowiązek taki obejmowałby tylko te gospodarstwa, które posiadają minimum 3 ha użytków rolnych (w Polsce obowiązek greeningu nie obejmowałby zatem około 40 proc. gospodarstw).

Odnosnie greeningu jest i druga, znacznie bardziej pozytywna propozycja, aby obowiązek wyłączenia 7 proc. gruntów obejmował tylko gospodarstwa o powierzchni ponad 20 ha (w Polsce takich gospodarstw jest tylko około 120 tys.), natomiast gospodarstwa o powierzchni od 5 do 20 ha uprawiały co najmniej dwa, a gospodarstwa o powierzchni ponad 20 ha – trzy rodzaje roślin. W obu przypadkach rolnicy, którzy nie spełnią tych wymogów nie mieliby prawa do otrzymania płatności bezpośrednich.

Wprowadzenie zasad greeningu spowodowałoby obniżenie produkcji rolnej, po drugie przyczyniłoby się do znacznego skomplikowania Wspólnej Polityki Rolnej, która po reformie miała być przecież prostsza i bardziej przejrzysta.

Radca generalny ministra rolnictwa i rozwoju wsi, Zofia Krzyżanowska zauważyła, że zamiast proponowanego przez Komisję Europejską „zazielenienia”, można by wprowadzić obowiązek stosowania dobrych praktyk rolniczych, które przecież nie powodują szkód w środowisku naturalnym, natomiast w wariacie greeningu zapropono-

wanym przez KE „wartość dodana będzie znikoma, a koszty wprowadzenia tego systemu będą ogromne”.

W tym samym duchu o propozycji „zazielenienia” mówił uczestniczący w konferencji przedstawiciel włoskich rolników, Paolo Magaraggia. Także on krytykował propozycje reformy przedstawione przez KE, jako mało obiektywne i nie służące wzrostowi konkuren-

cyjności rolnictwa Unii Europejskiej.

Na obecnym etapie dyskusji o przyszłości WPR trudno przewidzieć jakie decyzje podejmą w tej sprawie Rada Europy i Parlament Europejski. Unia Europejska przeżywa kryzys i w przełamaniu tego kryzysu powinno mieć swój udział także europejskie rolnictwo.

Edmund Szot

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich prowadzi współpracę z Komitetem Koordynacyjnym Europejskiej Sieci na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, współpracę międzynarodową z krajowymi sieciami rozwoju obszarów wiejskich funkcjonującymi w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz współpracę międzynarodową z innymi podmiotami. Zakres współpracy obejmuje wymiany eksperckie, wymiany informacji nt. wydarzeń o znaczeniu międzynarodowym, wspólną realizację projektów w ramach Europejskiej Sieci, wspólną organizację spotkań służących wymianie wiedzy i doświadczeń w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Więcej informacji na stronie internetowej www.ksow.pl

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Projekt opracowany przez Wydawnictwo Ludowe Sp. z o.o.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.